

ocuk gelişiminde aile, son derece önemli bir yere sahiptir. Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Aile, çocuğun büyüme ve gelişim sürecinde temel ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda sergilediği tutumlar ile onun sağlıklı bir fert olmasına katkı sağlamaktadır. Ebeveynlerin, çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar ve çocukların bu tutumlara ilişkin çıkarımları, birey olarak çocuğun kendine ve diğer insanlara yönelik algılamalarında belirleyici olmaktadır.

Aile ortamı ve bu ortam içinde ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuğa sosyal öğrenme hayatı için ortam hazırlamaktadır. Bu sosyal ortamda sunulan kişilik ve cinsiyet modelleri ile çocuk, sosyal kuralları ve ahlaki değerleri öğrenerek, kişiler ve durumlar karşısında nasıl davranacağını belirleyen değerleri geliştirmeye başlar.

Aile ortamı ve ebeveyn tutumları, bir anlamda çocuk yetiştirmede kullanılan disiplin yöntemlerini belirlemektedir. Çocuğun varsa sık sık bakıcı değiştirmesi, ana-babanın çocukla ilgili karar ve davranışlarda tutarlı olamaması gibi durumlar, çocuğun farklı ve birbiriyle tutarsız hatta zaman zaman çelişen disiplin uygulamalarına maruz kalmalarına sebep olabilmektedir.

Uyumsuz, problemlili, yeterli sevgi ve anlayışın olmadığı aile ortamlarında çocuklar, hem kendilerine hem de karşılarındaki kişilere karşı güven duygusu geliştirmekte güçlük çekeceklerdir.

Sağlıklı ve kabul edici aile ortamı ise hem çocuğa hem ana-babaya kazanımlar sağlayacaktır. Bu ortamdaki ana-babalar, çocuklarının bakımını gerçekleştirirken ve onlarla ilişki kurarken sevecen ve sıcak davranışlar geliştirmektedir. Bu ortamda çocuk, ebeveyn tarafından konulan kurallara ne oranda uymak zorunda olduğunu rahatlıkla kavrayabilmektedir. Öte yandan ana-babalar da verilecek kararlarda çocuklarının fikirlerine ve düşüncelerine saygı gösterecek, bu konuda çocuklarını teşvik ederken, çocuklarının davranışlarına sınırlar getiriyorlarsa bunun sebeplerini de açıklayan tutumlar sergileyeceklerdir. Ayrıca aile ortamının sağlıklı olması çocuğun zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olması için onu teşvik edecek ortam ve koşulların da oluşmasına imkân sağlayacaktır.

Ana-Baba Tutumları ve Çocuk Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

Ebeveyn tutumları, ana-babalık tarzı ya da stilleri olarak da ifade edilmektedir. Bu tutumlar sınıflandırılırken ebeveynin kontrolcülüğü, denetlemesi, ilgisi, çocuğun ihtiyacını karşılama durumu, yakınlığı ve tepkileri belirleyici ölçü olmaktadır.

Ana-baba tutumları genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

Aşırı Hoşgörülü Ana-Baba Tutumu

Ailelerin çocuklarına karşı hoşgörülü davranmaları, çocukların kendine güvenen, sıra dışı ve sosyal bir birey olarak yetişmesinde destekleyici olmasına rağmen aşırı derecede hoşgörü çocukta olumsuz davranışlara yol açabilir. Aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumunda ana-babalar çocuklarının, bazı kısıtlamalar dışında, bütün isteklerine olumlu cevap verirler. Çocuklar çoğu zaman herhangi bir engelle karşılaşmadan arzularına ulaşırlar. Çocuk, ailede söz sahibi kişi konumundadır. Bu aile yapısında ebeveyn, çok büyük bir problem ortaya çıkmadığı sürece çocuklarının davranışlarına, ister olumlu ister olumsuz olsun, müdahale etmemektedir. Çocuklara az sorumluluk, fazla özgürlük veren bu tutumda aile, çocuğa kural koymaktan, çocuğun hayat biçimini düzenlemekten kaçınmaktadır. Çocuklardan hayatlarını düzenlemesini, kendi kararlarını tek başlarına almasını beklemektedir.

Aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumu gösteren ailelerin çocuklarında;

- Sorumluluk davranışı gelişmemekte hatta başka insanların hayatlarına da müdahale etme eğilimi,
- Saldırgan davranışlarda bulunma, sinirlilik,
- Düşük özsaygı,
- Sosyal gelişim ve özdenetim konusunda daha fazla problem,
- Kendini denetlemede zorluk çekme... görülebilmektedir.

Aşırı Koruyucu Ana-Baba Tutumu

Ailelerin bir görevi çocukları koruma ve kontrol etmek olsa da bu durum çocuğun sağlıklı gelişimini engellemeyecek düzeyde olmalıdır. Koruyucu tutuma sahip aileler, çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler. Normalde çocukların yapabileceği pek çok şey, anne baba tarafından yapılır. Çocuklarının ne zaman, nasıl bir desteğe ihtiyaç duyduyuyla çok fazla ilgilenmeden, çocukların kendi kendisine yetmesine fırsat tanımadan her türlü ihtiyaçları karşılanır. Aşırı koruma ve denetleme yoluyla çocukların yaşayarak öğrenmelerinin önüne geçilir. Böylece çocuğun kendine yeter hale gelmesi, kendine güvenmesi engellenmekle birlikte bağımlı kişiler olma eğilimleri gelişmektedir.